

ԵՐԵՎԱՆԻ Վ.ԲՐՅՈՒՄՈՎԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ
ԼԵԶՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԱՆԱՀԻՏ ԱՐՇԱԿՅԱՆ

ԵՐԿԽՈՍՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ՄԵԹՈԴԻԿԱ
ՖՐԱՆՍԵՐԵՆԻ ՆՅՈՒԹԻ
ՀԻՄԱՆ ՎՐԱ

ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿ

ԵՐԵՎԱՆ
«ԼԻՆԳՎԱ» ԻՐԱՍՏ.
2009

ՀՏԴ 804.0(072)
ԳՄԴ 81.2 ֆրանս 67
Ա 921

Տպագրվում է Վ. Բրյուսովի անվան պեդագոգական լեզվաբանական համալսարանի գիտլտրիդի որոշմամբ

Արշակյան Ա.
Ա 921 Երկխոսության կարողությունների ձևավորման մեթոդիկա
ֆրանսերեն նյութի հիման վրա /մեթոդական ձեռնարկ/. –
Եր.: Լինգվա, 2009 –52 էջ:

«Երկխոսության կարողությունների ձևավորման մեթոդիկա ֆրանսերենի նյութի հիման վրա» ձեռնարկի նպատակն է ներկայացնել հանրակրթական դպրոցների տարրական դասարաններում ֆրանսերենով երկխոսության ուսուցման ռազմավարությունները/մեթոդիկան:

Ձեռնարկում արտացոլված են լեզվակրթության հիմնահարցի ժամանակակից մոտեցումները, ինչպես նաև տեղ են գտել երկխոսության ուսուցման փուլերն ու ռազմավարությունները, վարժությունների համակարգը:

Ձեռնարկը նախատեսված է ֆրանսերենի բաժնի ուսանողների, ֆրանսերեն դասավանդողների և բոլոր նրանց համար, ովքեր հետաքրքրվում են ֆրանսերենի ուսուցման մեթոդիկայի հարցերով:

ԳՄԴ 81.2 ֆրանս 67

ISBN 978-9939-56-016-8

© Արշակյան Ա., 2009թ.
© «Լինգվա», 2009թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ -----	3
1. ՀԱՂՈՐԴԱԿՑԱԿԱՆ ԻՐԱԶԵԿՈՒԹՅԱՆ ՁԵՎԱՎՈՐՈՒՄԸ ՈՐՊԵՍ ՕՏԱՐ ԼԵԶՈՒՆԵՐԻ ԴԱՍԱՎԱՆԴԱՄԱՆ ԳԼԽԱՎՈՐ ՆՊԱՏԱԿ -----	7
2. ՕՏԱՐ ԼԵԶՈՒՆԵՐԻ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ ԵՎ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐԸ -----	10
3. ԵՐԿԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԻՄՔՈՒՄ ԸՆԿԱԾ ՏԵՍԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐԸ -----	14
4. ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳ -----	26
ԳՐԱՎԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ-----	50

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Մեր երկրում իրականացվող կրթական բարեփոխումների պայմաններում, որոնք համահունչ են համաեվրոպական միասնական կրթական տարածքի ստեղծման գործընթացներին, անհրաժեշտություն է ծագում վերանայել լեզուների ուսուցման չափորոշիչները, ծրագրերը, կրթության նպատակներն ու բովանդակությունը: Եվրախորհրդի լեզվաքաղաքականությունը թելադրում է այնպիսի հրատապ խնդիրների լուծում, որոնք սերտորեն կապված են օտար լեզուների ուսուցման/ուսումնառության նպատակների իրականացման հետ (Objectifs de l'enseignement..., v. 1, v. 2, 1993; Les Langues vivantes... 1998; Cadre européen commun de référence. . . ., 2001; La communication dans la classe de langue, 1996; Language learning..., 1998; Common European Framework of Reference..., 2001; Niveau A1.1 pour le français... 2004 ; Les outils du Conseil de l'Europe..., F. Goullier, 2005.): Ամփոփիչ փաստաթղթում, որը կոչվում է «Լեզուների իմացության/իրազեկության համաեվրոպական համակարգ», ներկայացված են լեզուների ուսուցման նպատակները, խնդիրները, ուսուցման բովանդակությունը, ինչպես նաև նկարագրված են լեզուների տիրապետման ու զնահատման տարբեր մակարդակները և ռազմավարությունները: Ըստ այս փաստաթղթի ուսուցման/ուսումնառության վերջնական արդյունքները չափվում են տարբեր կարողությունների/իրազեկությունների (compétences) միջոցով:

Մեր երկրի կրթական համակարգը ձգտում է հետ չմնալ այս բնագավառում իրականացվող միջազգային փորձից և հետզհետե ամրագրում է կրթության ոլորտը միջազգային չափորոշիչների մակարդակին հասցնելու առաջադեմ միտումը: Այս լույսի ներքո մեր խնդրո առարկան հայկական դպրոցներում ֆրանսերենի ուսուցման բարելավումն է:

Տարրական դպրոցում օտար լեզուների ուսուցումն ունի իր առանձնահատկությունները: Հիտորանալով այս տարիքի երեխաների անհատական և հոգեբանական առանձնահատկություններին վերլուծության մեջ, հարկ ենք համարում մշել, որ ուսուցման համալիր մոտեցման համաձայն օտար լեզվի տարբեր կողմերի (ինչյունաբանություն, քերականություն, բառապաշար) ուսուցումը և հաղորդակցական կարողությունների զարգացումն ընթանում են գրեթե միաժամանակ: Լեզվական նյութի ընտրությունն ու ուսուցումը թելադրվում է հաղորդակցական նպատակով: Այդ առումով օտար լեզվի ուսումնասիրությունը պետք է նպաստի տվյալ լեզվով մտքեր փոխանակելուն, միմյանց հետ շփումներ ունենալուն, ի

վերջո, խոսքային բոլոր տեսակների՝ գրելու, կարդալու, ունկնդրելու և խոսելու կարողությունները զարգացնելուն: Ինչպես նշվում է դեռևս գործող օտար լեզուների առարկայական ծրագրում «Օտար լեզվի գործնական նպատակը ծրագրի սահմաններում հաղորդակցության հիմք ստեղծելն է, այսինքն՝ ըստ իրադրությունների կարողանալ հանպատրաստից օտար լեզվով արտահայտվել նախատեսված թեմաների շուրջ (բանավոր խոսք), միջնորդավորված (ընթերցանություն) և լեզվական նյութի սահմաններում հասկանալ տեքստեր՝ ընթերցելիս կամ ունկնդրելիս» (Հանրակրթական դպրոցի օտար լեզվի առարկայական ծրագրեր, 2004, էջ 4):

Գործող ուսումնական ծրագրերում առաջնային տեղ է հատկացվում բանավոր խոսքի (le langage oral) ու մտքերի բանավոր փոխանակմանը և ընկալմանը (la compréhension orale):

Նոր ուսումնական չափորոշիչներն ու ծրագրերը նպատակաուղղված են օտար լեզուների ուսուցման՝ **անձակենտրոն, հաղորդակցական-ճանաչողական, հանրամշակութաբանական և գործունեության վրա հիմնված** մոտեցումների իրականացմանը (Հանրակրթական դպրոցի առարկայական չափորոշիչ և ծրագիր, Ֆրանսերեն լեզու, 2007, էջ 11):

Որպես օտար լեզուների ուսուցման միասնական նպատակ է դիտարկվում օտար լեզվով հաղորդակցական կարողությունների/իրազեկության ձևավորումը, այն է՝ օտար լեզվով հաղորդակցվելու ընդունակությունները, ինչպես նաև տվյալ լեզուն կողմների հետ փոխըմբռնման հասնելու պատրաստականությունը: Ինչպես նշվում է Եվրախորհրդի հիմնարար աշխատությունում, հաղորդակցական, լեզվական իրազեկությունն ընդգրկում է մի շարք բաղադրիչներ. լեզվական, սոցիալ-լեզվաբանական, գործաբանական, որոնցից յուրաքանչյուրն իր հերթին ընդգրկում է գիտելիքներ, կարողություններ և հմտություններ/գիտեն, թե ինչպես: Cadre européen commun de référence..., 2001, p.11/: Հաղորդակցական իրազեկության գաղափարն ընդլայնվում է սոցիալ-մշակութային գիտելիքների ներգրավման շնորհիվ/ Cadre européen commun de référence..., 2001, p.82/ :

Օտար լեզուների ուսուցման նպատակները պետք է ապահովեն բանավոր և գրավոր հաղորդակցումը, այսինքն՝ ունկնդրելը, խոսելը, կարդալը և գրելը, ինչպես նաև լեզվական միջնորդությունը, որևէ թարգմանությունը:

Այդ հաղորդակցումն իրականանում է, ըստ Ի.Լ. Բիմի, հետևյալ գործառույթների շնորհիվ.

- **ինացական-ճանաչողական.** հաղորդում, տեղեկությունների հարցում, դրանց ձեռքբերում ունկնդրման և ընթերցանության ընթացքում.
- **կանոնակարգող.** խնդրանքի, խորհրդի ձևակերպում, խոսքային և ոչ խոսքային գործողությունների խթանում.
- **արժեքային-կողմնորոշող.** կարծիքի և գնահատականի արտահայտում, հայացքների և համոզմունքների ձևավորում, փաստարկում.
- **վարքը կարգավորող.** բարեկիրթ խոսքի կանոնների պահպանում, որ յուրաքանչյուր ժողովրդի մոտ իր առանձնահատկություններն ունի: (Бим И.Л., 2007, с.7)

Օտար լեզվի ուսուցման ընդլայնված հաղորդակցական նպատակների իրականացման արդյունքում ձևավորվում են օտարալեզու խոսքային հմտություններն ու կարողությունները, լեզվական, երկրագիտական և մշակութաբանական գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողությունն ու պատրաստակամությունը (Հանրակրթական դպրոցի առարկայական չափորոշիչ և ծրագիր, Ֆրանսերեն լեզու, 2007, էջ 13):

Օտար լեզուների դասավանդումը դպրոցում լեզվական հմտությունների ու հաղորդակցական կարողությունների ձեռքբերումից բացի հետապնդում է նաև սովորողների ինքնուրույն մտածողության և ստեղծագործական կարողությունների զարգացման նպատակ: Նման նպատակների կարելի է հասնել ուսուցման բովանդակության ողջամիտ ընտրությամբ, համապատասխան մանկավարժական և մեթոդական գործընթացների իրականացմամբ, տեղեկատվական-հաղորդակցական տեխնոլոգիաների նորովի կիրառությամբ: Այս ասպարեզում կարևորվում է հատկապես

- ինքնուրույնության,
- քննադատական մտածողության,
- հաղորդակցական կարողությունների զարգացումը (van Ek J. v.1, 1998, p.27):

1. ՀԱՂՈՐԴԱԿՑԱԿԱՆ ԻՐԱԶԵԿՈՒԹՅԱՆ ՁԱՎՈՐՈՒՄԸ՝ ՈՐՊԵՍ ՕՏԱՐ ԼԵԶՈՒՆԵՐԻ ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ԳԼԽԱՎՈՐ ՆՊԱՏԱԿ

Հաղորդակցական իրազեկությունը ենթադրում է դպրոցականների՝ օտար լեզվով հաղորդակցվելու կարողության զարգացում՝ շփման հիմնական ոլորտների ու թեմաների՝ ուսումնական ծրագրով սահմանած շրջանակներում:

Հաղորդակցական իրազեկության ձևավորումն ու զարգացումը ենթադրում են նաև օտար լեզվի յուրացում՝ լեզվակիր ժողովրդի գրականության ու մշակույթի համատեքստում, ինչպես նաև իրենց տարիքին համապատասխան կենսական ոլորտներում և իրադրություններում լեզուն օգտագործելու կարողություն և հմտություն:

Հաղորդակցական իրազեկությունը ներառում է հետևյալ հիմնական բաղադրիչները.

- **լեզվական-խոսքային կարողություններ**
- **հանրամշակութային կարողություններ**
- **գործաբանական կարողություններ**
- **փոխհատուցման կարողություններ**
- **ուսումնաճանաչողական կարողություններ**

▪ Լեզվական-խոսքային կարողություններ

խոսքային իրազեկությունը ենթադրում է սովորողի հաղորդակցական կարողությունների զարգացում՝ խոսքային գործունեության հիմնական ձևերի (ունկնդրել, խոսել, կարդալ և գրել), ինչպես նաև լեզվական միջնորդության (թարգմանության) ոլորտներում՝ այն թեմաների շրջանակում, որոնք համապատասխանում են սովորողների հետաքրքրություններին, տարիքային և հոգեբանական առանձնահատկություններին:

Լեզվական իրազեկությունը ներառում է գիտելիքներ ու կարողություններ տվյալ լեզվի հնչյունաբանության, բառապաշարի, ուղղագրության, ուղղախոսության, քերականության, շարահյուսության, ինչպես նաև լեզվական միավորների օգտագործման կանոնների մասին:

▪ Հանրամշակութային կարողություններ

Հանրամշակութային իրազեկությունն առնչվում է լեզվի օգտագործման հասարակական և մշակութային պայմաններին: Սովորողները պետք է որոշակի գիտելիքներ ունենան այն

հանրության մշակույթի ու հասարակական կյանքի մասին, որտեղ խոսում են տվյալ լեզվով:

Այս բաղադրիչն անմիջականորեն ազդում է տարբեր մշակույթների ներկայացուցիչների հաղորդակցության վրա, քանի որ կախված է տվյալ հասարակության մեջ ընդունված վարքի նորմերից (քաղաքավարության կանոններ, տարբեր սերունդների, սեռերի, սոցիալական խավերի և հասարակական խմբերի միջև հարաբերությունների ընդունված նորմեր, ժողովրդական իմաստության արտահայտություններ, բարբառներ և արտասանությունների տարբերություններ և այլն), ընդ որում, մասնակիցները կարող են նույնիսկ չգիտակցել այդ ազդեցությունը (Լեզուների իմացության/իրազեկության համաեվրոպական համակարգ, 2005, էջ 16):

■ **Գործաբանական կարողություններ**

Գործաբանական իրազեկությունն առնչվում է լեզվական միավորների իրադրային գործածության հետ՝ հաղորդակցական փոխներգործության կանոններին համապատասխան: Այն առնչվում է նաև խոսույթի (դիսկուրս) ստեղծման կարողություններին, խոսքի կապակցվածությանը, տեքստի տեսակների, ձևերի, ոճի ճանաչմանը:

Գործաբանական իրազեկության ձևավորման վրա (նույնիսկ ավելի շատ, քան լեզվական իրազեկության) մեծապես ազդում են հասարակական փոխներգործություններն ու այն մշակութային միջավայրը, որի մեջ ձևավորվում են որոշակի ունակությունները (նույն տեղում):

■ **Փոխհատուցման կարողություններ**

Փոխհատուցման իրազեկությունը ենթադրում է լեզվական միջոցների անբավարար իմացության պայմաններում դժվար իրավիճակից տարբեր միջոցներով դուրս գալու կարողություն.

- հարցնել, խնդրել, որ չհասկացած բառը բացատրեն այլ բառերով,
- անծանոթ բառի իմաստը կռահել այլ լեզուներից ծանոթ բառերի կամ բառի բաղադրիչների օգնությամբ,
- խնդրել, որ կրկեն կամ ավելի դանդաղ խոսեն,
- չիմացած բառը փոխարինել հոմանիշով,
- խոսքը լրացնել ոչ լեզվական միջոցներով (շարժումներ, դիմախաղ) և այլն:

Փոխհատուցման այս կարողություններն օգնում են սովորողներին ոչ միայն կազմակերպել իրենց ուսումնական գործունեութ-

յունը, այլ նաև դյուրացնում են օտար լեզվով շփումը իրական հաղորդակցության պայմաններում:

▪ **Ուսումնաճանաչողական կարողություններ**

Ուսումնաճանաչողական կարողությունները կամ սովորելու ունակությունն ընդհանուր առմամբ գործունեության նոր ձևեր դիտարկելու և դրանց մասնակցելով փորձառություն ձեռք բերելու ունակությունն է, ինչպես նաև նոր գիտելիքներն արդեն ունեցած գիտելիքների համակարգին միավորելու ընդունակությունը՝ անհրաժեշտության դեպքում վերջինս ձևափոխելով:

Լեզուներ սովորելու ունակությունները մշակվում են ուսումնառության ընթացքում: Դրանք թույլ են տալիս սովորողին ավելի արդյունավետ և ինքնուրույն հաղթահարել լեզուներ սովորելու ընթացքում ծագող նոր խնդիրները, տեսնել դրանց լուծման գոյություն ունեցող տարբերակները և լավագույնս օգտագործել այդ հնարավորությունները (Լեզուների իմացության/իրազեկության համաեվրոպական համակարգ, 2005, էջ 123):

Ուսումնաճանաչողական կարողությունները ենթադրում են ծանոթացնել սովորողին ճանաչողության մեթոդներին և ձևավորել դրանք գործնականում կիրառելու կարողություններ և հմտություններ ու զարգացնել սեփական ուսումնական գործունեությունը ծրագրելու և կազմակերպելու, ուսումնառության անհատական ոճը բացահայտելու, համապատասխան ուսումնական ռազմավարություններ կիրառելու, ինքնուսուցման և ինքնակրթության կարողություններ:

Այսպիսով, հաղորդակցական իրազեկությունը բարդ, բազմաբաղադրիչ երևույթ է, որի բոլոր բաղադրիչները հանդես են գալիս միասին, որպես մեկ ամբողջություն: Սովորողների բանավոր և գրավոր արդյունավետ հաղորդակցությունն ապահովելու համար այն անհրաժեշտ է ձևավորել ու զարգացնել ուսուցման բոլոր աստիճաններում:

2. ՕՏԱՐ ԼԵՁՈՒՄԵՐԻ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԲՈՎԱՆՂԱԿՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ ԵՎ ԲԱՂԱՂԻԻՉՆԵՐԸ

Օտար լեզվի ուսուցման նպատակներին հասնելու համար անհրաժեշտ է ընտրել համապատասխան ուսուցման բովանդակություն: Ուսուցման բովանդակությունը ճշգրիտ որոշելու համար անհրաժեշտ է հաշվի առնել բոլոր բաղադրիչները (հատկապես սովորողների լեզվական պաշարը), որոնք նպաստում են դրա իրականացմանը: Ինչպես նշում է Ի. Բիմը, «ուսուցման բովանդակության մեջ մտնում են **լեզվական և խոսքային միջոցները, տեքստերը, հաղորդակցական իրադրությունները**, կոնկրետ խոսքային **գործողությունները** (Бим И. Л.1988, с.4-5, с.12): Այս առումով գիտելիքները բաժանվում են երկու տեսակի. **փաստական** գիտելիքներ, այսինքն՝ աշխարհի մասին և հանրամշակութային գիտելիքներ: Եվ **ընթացակարգային** գիտելիքներ, այն է՝ իմանալ, թե ինչպես կատարել առաջադրանքը՝ կիրառելով համարժեք ընթացակարգ (շարադրություն գրել, հարցերին պատասխանել և այլն):

Այսպիսով, օտար լեզուների ուսուցման բովանդակային միջուկը ներառում է.

- թեմատիկա՝ ըստ շփման, հաղորդակցության հիմնական ոլորտների, երկրագիտական, մշակութաբանական տեղեկատվություն,
- լեզվական նյութ (հնչյունաբանություն, բառապաշար, քերականություն),
- խոսքային նյութ (խոսքային մոդուլներ և կաղապարներ, կայուն բառակապակցություններ, դարձվածային միավորներ, տեքստեր),
- գիտելիքներ, կարողություններ, հմտություններ:

Լեզվական նյութի ընտրությունը անմիջականորեն կախված է ուսուցման նպատակներից, հաղորդակցական մտադրությունից և սերտորեն կապված է թեմայի և կոնկրետ իրադրություններում այս կամ այն խոսքային մոդուլների գործածության հետ: Ինչպես գիտենք, բանավոր խոսքի զարգացումը կատարվում է *խոսքային մոդուլների* միջոցով, որն այն *նվազագույն, բայց ամբողջական միավորն է, որը ներառում է և՛ քերականություն, և՛ բառապաշար, և՛ հնչերանգ, ինչպես նաև արտահայտում է ամփոփ միտք* (Бим И.Л., 1988, с.39-40): Յուրաքանչյուր խոսքային մոդուլ ընդգրկում է մեկ քերականական դժվարություն և ուսուցանվում է որոշակի տրամաբանական հաջորդականությամբ, օրինակ՝ առարկայի (գոյական), նրա որակի կամ հատկանիշի (ածական), գործողութ-

յան (բայ) կամ գործողության հատկանիշի (մակբայ) անվանումները: Անշուշտ, խոսքային նմուշների իմացությունը չի բացառում նաև քերականական կանոնների գործածությունը: Այդ տեսանկյունից խոսքային նմուշները կամ տիպային ֆրագմերը չափազանց կարևորվում են, քանզի դրանք կազմում են մեկ ամբողջություն՝ թե՛ բառապաշարը, թե՛ քերականությունը և թե՛ հնչյունաբանությունը դիտվում են որպես հիմնական օղակ լեզվական նյութի և հաղորդակցության միջև: Այդ իսկ պատճառով ուսուցման բովանդակության մեջ անհրաժեշտ է ընդգրկել այնպիսի խոսքային նմուշներ, որոնք բանավոր խոսքի ուսուցման միջոց են:

Միևնույն ժամանակ հաշվի են առնվում այն հաղորդակցական մտադրությունն ու գործառնությունը, որոնք իրականացվում են դրանց միջոցով: Օրինակ՝ կարողանալ *անվանել անձերն ու առարկաները* (Ո՞վ է սա: Ի՞նչ է սա), *գործողությունը* (Ի՞նչ է անում), *հատկանիշները* (Ի՞նչպիսի՞ն է սա), *գործողությունը կրող անձը կամ առարկան* (Գիրքը ո՞ւմ նվիրեցիր: Ո՞ւմ ես օգնում) և այլն: Խոսքային նմուշների միջոցով կարելի է արտահայտել *կասկած* (հարցական նախադասություն՝ առանց հարցական բառի), *խնդրանք*, *ցանկություն հարցնել* (հարցական նախադասություն), կամ *հրահանգ* տալ (հրամայական եղանակ) և այլն:

Խոսքային նմուշների ներկայացմանը զուգահեռ զարգանում է նաև *բառապաշարը*, ինչպես նաև ուշադրություն է դարձվում *արտասանության* վրա:

Հարկ է նշել, որ խոսքային նմուշը երկխոսության կազմակերպման հիմքն է և հաճախ հանդես է գալիս որպես այս կամ այն հաղորդակցական մտադրությունն արտահայտող տարբեր բնույթի ռեպլիկ:

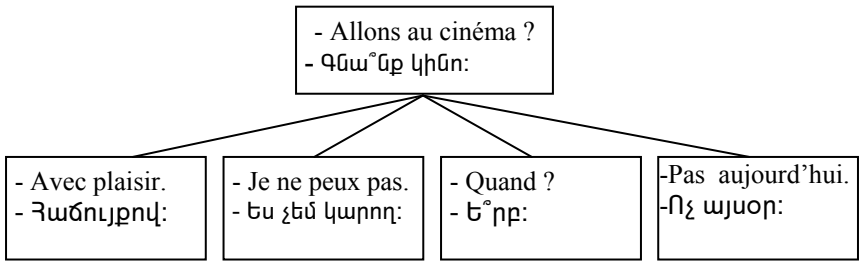
Երկխոսությունը պայմանավորված է իրադրությամբ, մասնակիցների փոխներգործությամբ, արտալեզվական միջոցների առկայությամբ (չարժուձև, դիմախաղ): Երկխոսությունը *իրադրային է*, նրա բովանդակությունը հասկանալի է հիմնականում այն իրադրության մեջ, որտեղ ընթանում է: Իրադրությունները կարող են լինել *բնական* և *երևակայական*: Իրական կյանքում դա շրջապատող միջավայրն է, տեղի ունեցող իրադարձությունները, որոնք միավորում են զրուցակիցներին և որոշում հաղորդակցության, շփման բնույթը: Ռեպլիկներն ի հայտ են գալիս խոսքային իրադրության մեջ և տարբերակվում են ըստ բնույթի. խթան-ռեպլիկ կամ արձագանք-ռեպլիկ: Ռեպլիկները ծագում են այս կամ այն *հաղորդակցական իրադրության* մեջ և տարբերվում են ինչպես *հաղորդակցական մտադրության* դրսևորմամբ, այնպես էլ *ձևավոր-*

մամբ (կառուցվածքով), ինչը պետք է հաշվի առնել դրանք ուսուցանելիս:

Իմաստային, կառուցվածքային և հնչերանգային ավարտվածությամբ բնորոշվող ռեպլիկները կազմում են մեկ ամբողջական **Երկխոսական միավոր** (unité de dialogue), այսինքն՝ խթան-ռեպլիկը և արծագանք-ռեպլիկը հանդես են գալիս մեկ ընդհանրության մեջ: Օրինակ

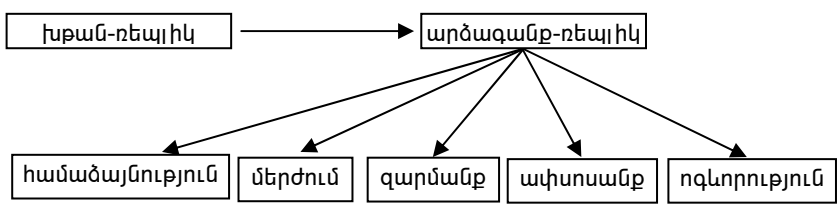
- Allons au cinéma ?
- Avec plaisir. | - Գնա՞նք կինո:
- Հաճույքով: |
|---|--------------------------------|

Խնդիրն այն է, որ մեկ խթանող ռեպլիկը կարող է մի քանի արծագանք-ռեպլիկ պահանջել: Օրինակ՝ նախորդ խթան-ռեպլիկին կարելի է արծագանքել տարբեր ձևերով.

Երկխոսության մեջ կիրառվող ռեպլիկները չպետք է միայն հարց ու պատասխանի բնույթ ունենան, քանզի այս ձևը կարող է աշակերտների մեջ թյուր կարծիք ստեղծել, թե զրույցի ընթացքում նրանք պետք է կամ միայն հարց տան կամ միայն պատասխանեն: Ռեպլիկների շղթան կարող է ունենալ հետևյալ պատկերը.

Գծապատկեր 1

(Աստվածատրյան Մ. Գ., 1985, էջ 175)

Այստեղից հետևում է, որ բանավոր խոսքը զարգացնելու նպատակով, ուսուցման հիմքում պետք է դնել ոչ թե առանձին ռեպլիկները, այլ իմաստային և կառուցվածքային կապ ունեցող **երկխոսական միավորները**, որոնք ընդգրկում են մղող և արձագանքող ռեպլիկներ:

Մենք հատկապես կարևորում ենք օտար լեզուների ուսուցման առաջին տարիները, քանի որ այստեղ է դրվում ամբողջ օտար լեզվի ուսուցման գործընթացի հիմքը, ուստի հենց ուսուցման վաղ շրջանում պետք է ձևավորվի տարրական հաղորդակցական իրազեկությունը:

Երկխոսության ուսուցման մեթոդական համակարգը մշակելու և ուսուցման վերջնական նպատակներին հասնելու համար անհրաժեշտ է իրականացնել *իրազեկային-մակարդակային, գործունեության վրա հիմնված մոտեցումներ*՝ հաշվի առնելով ոչ միայն *գուտ մեթոդական*, այլ նաև *հոգեբանական, մանկավարժական, հաղորդակցական, հանրալեզվաբանական, միջմշակութային, սոցիալ-մշակութային* և այլ գործոնները:

3. ԵՐԿԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ՌԻՍԻՑՄԱՆ ՈԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴԻՍԲՈՒՄ ԸՆԿԱԾ ՏԵՍԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐԸ

Ինչպես արդեն նշվեց, օտար լեզուների ուսուցման ընթացքում գերիշխող է *հաղորդակցական* ուղղվածությունը: Այստեղ շեշտը դրվում է լեզվական հաղորդակցության խնդիրների իրականացմանը նպաստող մեթոդների ու ռազմավարությունների վրա: Ուսումնասիրությունները հաստատում են, որ ուսուցման սկզբնական փուլում սովորողների ուսումնառությունը հիմնվում է առավելապես բանավոր խոսքի **ընկալման** և **վերարտադրման** գործունեության վրա: Ունկնդրելու կարողությունները հատկապես երկխոսության անքակտելի մասն են կազմում:

Տիրապետելով երկխոսական կարողություններին՝ սովորողը պետք է հմտանա լսել-խոսել խոսքային գործունեության տեսակների հերթագայության մեջ: Այստեղ հատուկ նշանակություն է ստանում համապատասխան հաղորդակցական պայմանների (իրադրությունների) ստեղծումը և համապատասխան խոսքային նմուշների և ռեպլիկների ցուցադրումը:

Վերը նշված դրույթները հաշվի են առնվել երկխոսության ուսուցման մեթոդիկայում՝ **ժանոթացման** և նրան հաջորդող մի քանի փուլերում, որոնցում ապահովվում է նախորդ փուլում կատարված գործողությունների շարունակականությունն ու հաջորդականությունը և աշակերտակենտրոն ուսուցումը: Հարկ է նշել, որ յուրաքանչյուր խոսքային նմուշ/ռեպլիկ ներմուծվում է նախ բանավոր, իսկ հետո տրվում է դրա գրավոր պատկերը: Աշակերտները ժանոթանում են ներմուծված նյութին լսողությամբ՝ ընկալելով այն որպես մեկ ամբողջական իմաստային միավոր, ուշադրություն դարձնելով տվյալ խոսքային նմուշի/ռեպլիկի արտասանությանը, ռիթմիկ խմբերի տրոհմանը, շեշտադրությանը: Ինչպես հայտնի է, լեզվական նյութի բացատրությունը ենթադրում է ժանոթացում **իմաստին, ձևին և գործածությանը**: Այս փուլում տեղի է ունենում կողմնորոշման հիմքի ստեղծում էական հատկանիշների յուրացման հիման վրա:

Ծանոթացման փուլում նոր նյութի բացատրման և վերարտադրման հետ մեկտեղ սկսվում է խոսքային նմուշների և ռեպլիկների սկզբնական յուրացումն ու ամրապնդումը: Տարրական դասարաններում հիմնականում շեշտը դրվում է տարբեր տիպի խոսքային նմուշների և ռեպլիկների յուրացման վրա, իհարկե դա չի բացառում բառապաշարի և քերականական կառուցվածքների շուրջ տարվող աշխատանքները, ինչպես նաև վարժությունների միջոցով այս կամ այն իրադրություններում դրանք ամրապնդելը:

Չնայած ծանոթացման փուլը նպատակաուղղված է երկ-խոսության լեզվական կողմի իրականացմանը, այնուամենայնիվ մենք չենք անտեսում իմաստային կողմը և առաջին փուլից սկսած այնտեղ, որտեղ հնարավոր է այդ վարժություններին տալիս ենք հաղորդակցական ուղղվածություն: Օրինակ՝ առաջադրանքի «կրկնիր» հրահանգի փոխարեն տալիս ենք «հաստատիր այս կամ այն միտքը կամ այն, ինչ լսում ես» հրահանգը: Նման հրահանգներն ավելի արդյունավետ են, քանի որ առնչվում են տարբեր տիպի խոսքային մտադրություններին, ինչը հաղորդակցման հիմքն է կազմում:

Երկխոսական կարողություններին տիրապետելը ներառում է.

- լեզվական նյութի, այդ թվում նաև խոսքային մոուլցների և ռեպլիկների յուրացում (նախապատրաստում խոսքային գործունեությանը),
- խոսքային կարողությունների ձևավորում,
- բուն հաղորդակցական գործունեության ծավալում/ փոխ-ներգործություն:

Երկխոսական կարողությունների ձևավորումը և զարգացումը պետք է ընթանա համապատասխանաբար հետևյալ փուլերով.

Փուլ I. Նախապատրաստում խոսքային գործունեության իրականացմանը

Ինչպես նշվեց, նախապատրաստական փուլում տեղի է ունենում խոսքային մոուլցների, ռեպլիկների հետ **ծանոթացում** և սովորողների կողմից դրանց ընկալում: Նախապատրաստական փուլն ունի երկու ենթափուլ:

1.1. Առաջին ենթափուլը հիմնականում պարզ նախադասություններ և ռեպլիկներ կազմելու հմտությունների ձևավորումն է, ինչպես նաև խթանող և արձագանքող ռեպլիկների յուրացման որոշակի մակարդակի ձեռքբերումը: Սա խոսքային մոուլցները և ռեպլիկները հասկանալու, ճանաչելու և գործածելու մակարդակն է, որտեղ սովորողները քայլ առ քայլ տիրապետում են առանձին ռեպլիկների, որոնք արտահայտում են առանձին խոսքային մտադրություններ՝ *հաստատում են, հարցնում, ժխտում ուսուցչի կամ ընկերոջ ասածը, պատասխանում են հարցերին, իրենք են հարց տալիս, խնդրանք արտահայտում*: Օրինակ, անվանելով շրջապատի իրերն ու անձանց, աշակերտները պետք է օգտագործեն

“C’ est...” նախադասության կաղապարը (անվանական գործառույթի իրականացում).

C’est un livre. Սա գիրք է:
C’est un garçon. Սա տղա է:

Առարկայի որակը ցույց տալու համար օգտագործվում է հետևյալ խոսքային նմուշը (modèle langagier).

SP/être/adj. Le livre est intéressant. Գիրքը հետաքրքիր է:

Գործողություն մատնանշելու համար՝ այս նմուշը.

SP Le garçon lit. Տղան կարդում է:

Գործողության տեղը ցույց տալու համար՝ հետևյալ նմուշը.

SPL Il lit dans la chambre. Նա կարդում է սենյակում:

Գործողության կատարման ձևը նշելու համար գործածվում է SPM նմուշը

SPM Il lit avec plaisir. Նա կարդում է հաճույքով:

Որտեղ **S - ենթակա, P – ստորոգյալ, M – ձևի պարագա, L – տեղի պարագա:**

Խոսքային նմուշներն օգտագործելիս անհրաժեշտ է նկատի ունենալ և օգտագործել դրանց հաղորդակցական տարբերակները, որոնց միջոցով սովորողներն իրականացնում են իրենց տարբեր հաղորդակցական մտադրությունները/գործառույթները: Օրինակ՝ **գործողություն կամ վիճակ անվանող խոսքային նմուշը** (մի բան անել, լինել, կատարել) կարող է ունենալ հետևյալ տարբերակները.

A. հաստատում

Je parle français. Ես խոսում եմ ֆրանսերեն:

B. Ժխտում

Tu ne parles pas français. Դու չես խոսում ֆրանսերեն:

C. հարցում

Qui parle français? (Anne) Ո՞վ է խոսում ֆրանսերեն (Աննան):

D. վերահարցում-ճշգրտում (ե՞րբ, որտե՞ղ, ինչպե՞ս)

Vraiment, Anne parle français? Անճան իսկապե՞ս խոսում է ֆրանսերեն:

E. գործողության մղում (խնդրանք, խորհուրդ, հրաման)

Toi aussi, apprends le français! Դո՛ւ էլ սովորիր ֆրանսերեն:

Հաղորդակցական խնդրին համապատասխան փոփոխվում են խոսքային մոլուցների կառուցվածքն ու գործառույթները:

Խոսքային մոլուցների հետ տարվող աշխատանքը կարելի է կատարել խմբով՝ հերթով ներկայացնելով մեկը մյուսին: Երկխոսությունը կարող է կազմակերպվել նաև զույգերով: Խոսքային մոլուցի գործառույթը՝ **անձի անվանում**.

- - C' est Anne. (Հաստատում) - Սա Անճան է:
- - Est-ce Anne? (Հարցում) - Սա Անճա՞ն է:
- - Oui, c'est elle. (Վերահաստատում) - Այո, սա նա է:
- - Mais ce n' est pas Anne . (Ժխտում) - Բայց սա Անճան չէ:
- - Vraiment, c 'est Anne?
(Վերահարցում-ճշգրտում) - Սա իսկապե՞ս Անճան է:
- - Demande à Achote!
(Գործողության մղում) - Հարցրո՛ւ Աշոտին:

Երկխոսական ռեպլիկներն ուսուցանելիս հիմնվել ենք նաև Ի.Լ. Բիմի կողմից առաջարկված այսպես կոչված ABCDE ռազմավարությունների վրա (ինչպես տրված է վերոբերյալ օրինակում) (Бим И.Л. 1980, с.16-17, 1988, с.155):

Այսպիսով, երկխոսական կարողությունների ձևավորումն առաջին ենթափուլում կատարվում է խոսքային մոլուցների յուրացման միջոցով, որոնք հանդես են գալիս ռեպլիկների ձևով արտահայտելով տարբեր հաղորդակցական մտադրություններ (intention): Այս ենթափուլում անհրաժեշտ է հաշվի առնել հաղորդակցական **մտադրությամբ, իրադրությամբ** ու **թեմատիկայով** պայմանավորված խոսքային մոլուցների, բառապաշարի, քերականական կառուցվածքների և երկխոսական ռեպլիկների ընտրությունը:

1.2. Երկրորդ ենթափուլի նպատակն է կապակցված ռեպլիկների, այսինքն՝ երկխոսական միասնությունների՝ որպես մեկ ամբողջության, յուրացումը:

Երկխոսության ուսուցումը չի ենթադրում սոսկ հարց ու պատասխանի փոխանակում, ինչը երկխոսության միայն մի մասն է

կազմում: Փորձը ցույց է տալիս, սակայն, որ հաճախ դասավանդման ընթացքում ուսուցիչը երկխոսությունը վերածում է սոսկ «հարց ու պատասխան» ռեպլիկների շարանի: Մինչդեռ, բնական հաղորդակցական իրադրություններում գոյություն ունեն երկխոսության ամենատարբեր ձևեր (հաստատում, հաղորդում, ողջույն, համաձայնություն, անհամաձայնություն և այլն): Ինչպես նշվեց, երկխոսությանը բնորոշ են նաև երկխոսական կաղապարները կամ միասնությունները, այսինքն՝ **խթանող ռեպլիկը** և **արձագանքող ռեպլիկը**: Ստորև ներկայացնում ենք երկխոսության տարբեր ռեպլիկներ՝ երկխոսական միասնությունների տեսքով, որոնք արտահայտում են այս կամ այն **խոսքային մտադրությունը**: Օրինակ՝

● **ողջույն**

- - Salut, mon petit ! - Ողջույն, փոքրիկս:
- ◆ - Bonjour, madame/ monsieur! - Բարև, տիկին/պարոն:

● **հաղորդում/փաստի գնահատում**

- - Demain on va au cirque ! - Վաղը գնում ենք կրկես:
- ◆ - C'est une bonne idée! - Շատ լավ գաղափար է:

● **առաջարկ/համաձայնություն**

- - On se voit demain à six heures. - Հանդիպում ենք վաղը ժամը 6-ին:
- ◆ - D'accord, je viens avec toi. - Համաձայն եմ, գալիս եմ քեզ հետ:

● **անհամաձայնություն**

- - Allons jouer au football demain! - Վաղը գնանք ֆուտբոլ խաղալու:
- ◆ - Demain je ne peux pas. - Վաղը ես չեմ կարող:

● **խնդրանք/ խնդրանքի կատարում, առաջարկություն**

- - Donne-moi ton livre, s-t-p! - Տուր ինձ քո գիրքը, խնդրում եմ:
- ◆ - Prends-le. - Վերցրո՛ւ այն:

Այս փուլում երեխաները վարժվում են նաև այսպես կոչված «միկրո-երկխոսություններ» վարել՝ երկու-երեք փոխկապակցված ռեպլիկների միջոցով: Այստեղ գրուցակիցները կարող են միմյանց հարցեր տալ, կարծիք հայտնել, մտքեր փոխանակել, մղել խոսքային և ոչ խոսքային գործողության: Այս փուլում միկրո-երկխոսություններն ըստ իրենց հաղորդակցական մտադրությունների կարող են լինել թե՛ միակողմանի, թե՛ երկկողմանի.

• երկխոսություն պնդում/հաստատում

- Aujourd'hui la leçon est intéressante, n'est-ce pas?
- Oui, c'est juste, elle est très intéressante.
- Այսօր դասը հետաքրքիր է, չէ՞:
- Այո, ճիշտ է, շատ հետաքրքիր է:

• երկխոսություն-առաջարկ/ընդունում կամ մերժում

- Allons au stade!
- D'accord. C'est une bonne idée.
- Non, aujourd'hui je n'ai pas le temps.
- Գնանք մարզադաշտ:
- Համաձայն եմ, գնանք: Լավ գաղափար է:
- Ո՛չ, այսօր ժամանակ չունեմ:

• երկխոսություն - միակողմանի հարցում

- Comment t'appelles-tu?
- Je m'appelle Tigran.
- Que fais-tu?
- Je dessine.
- Ի՞նչ է քո անունը:
- Իմ անունը Տիգրան է:
- Ի՞նչ ես անում:
- Ես նկարում եմ

• երկխոսություն - երկկողմանի հարցում

- Tu t'appelles comment?
- Je m'appelle Tigran. Et toi?
- Անունդ ի՞նչ է:
- Իմ անունը Տիգրան է, իսկ քո՞նը:

• երկխոսություն - մտքերի փոխանակում,

- J'aime beaucoup cette chanson!
- Mais elle ne me plaît pas.
- Quelles chansons aimes-tu?
- J'aime les chansons modernes.
- Այս երգը ես շատ եմ սիրում:
- Բայց ինձ այն դուր չի գալիս:
- Ինչպիսի՞ երգեր եմ քեզ դուր գալիս:
- Ես ժամանակակից երգեր եմ սիրում:
- Aujourd'hui il y a le film sur Harry Potter.
- A quelle heure?
- A six heures.
- Այսօր «Հարրի Պոտեր» ֆիլմն է լինելու:
- Ժամը քանիսի՞ն:
- Ժամը 6-ին:

Ընդ որում, եթե առաջին երկխոսության համար բնորոշ է միակողմանի նախաձեռնությունը, երկրորդի համար՝ երկկողմանի, ապա երրորդում առկա է խթանող ռեպլիկը և համապատասխան արձագանքող ռեպլիկը: Այս փուլում կարելի է օգտագործել փոփոխվող խոսքային նմուշներ՝ ի հաշիվ հոմանիշների: Օրինակ, համաձայնությունն արտահայտելու համար կարելի է օգտագործել *d'accord, entendu, avec plaisir, pourquoi pas* (համաձայն եմ, պայմանավորվեցինք, հաճույքով, ինչո՞ւ չէ) ձևերը: Հարկ է նշել, որ այս փուլում իշխում են հաստատական, հարցական և ժխտական ռեպլիկները:

Փուլ II. Երկխոսական կարողությունների զարգացում

Այս փուլը ընդգրկում է երկու ենթափուլ:

2.1. Առաջին ենթափուլի նպատակն է զրույց վարել ոչ միայն արձագանքելով զրուցակցի ռեպլիկներին, այլ նաև խոսակցությունը սկսելու, շարունակելու, ավարտելու, զրուցակցին երկխոսության մղելու, բարեկիրթ երկխոսություն վարելու կարողությունների զարգացումը:

Այս փուլի վարժություններում ապահովվում է խոսքային նմուշների և ռեպլիկների, տիպական ֆրազների գործածությունը երկխոսական միասնություններում: Հարկ է նշել, որ այս ենթափուլում հաղորդակցական նպատակն անհրաժեշտության դեպքում հուշում է ուսուցիչը (համաձայնել/չհամաձայնել, առաջարկել, ընդունել/մերժել և այլն), իսկ ռեպլիկների ընտրությունը կատարվում է աշակերտների կողմից և պայմանավորված է տրված իրադրությամբ: Եվ եթե երեխաները բավականաչափ տիրապետում են այս հմտություններին, կարող են անցնել հաջորդ ենթափուլին: Այլ

կերպ ասած՝ աշակերտներն աստիճանաբար յուրացնում են երկ-
խոսության տարրերը, ինչը հետագայում անրապնդվում է տարբեր
տիպի վարժություններում: Իսկ այս ամենը ենթադրում է լեզվական
միջոցների տիրապետում: Օրինակ.

**1. խթանող ռեպլիկ - կարծիքի արտա-
հայտում**

- Je dois dire que tu te trompes.

- Պետք է ասեմ, որ դու սխալվում
ես:

**արձագանքող ռեպլիկ -
համաձայնություն**

- Oui, tu as raison.

- Այո, դու իրավացի ես:

2. ռեպլիկ - հարցում

- Tu viens avec moi ?

- Դու գալի՞ս ես ինձ հետ:

արձագանքող ռեպլիկ - առաջարկ

- Oui, mais avant allons manger de
la glace.

- Այո՛, բայց սկզբում գնանք
պաղպաղակ ուտելու:

3. ռեպլիկ – գործողության մղում

- Mange ta brioche!

- Կեր կարկանդակդ:

**արձագանքող ռեպլիկ -
համաձայնություն**

- Avec plaisir.

- Հաճույքով:

**արձագանքող ռեպլիկ -
անհամաձայնություն**

- Je ne peux plus.

- Չեմ կարող այլևս:

Այստեղ տեղի է ունենում անցում մի գործողությունից
մյուսին, որի արդյունքում ստեղծվում է միասնական շղթա (Колкер
Я.М., 2000, с.47): Յուրաքանչյուր գործողությունը գիտակցվում է
աշակերտի կողմից, իսկ վերջինս փորձում է դրանով ապահովել
կապը կիրառվող խոսքային նմուշների ձևի և արտահայտած
բովանդակության միջև: Ընդ որում, ռեպլիկների հաջորդականու-
թյունը կարող է փոխվել կապված երկխոսության բնույթի և որոշակի
հաղորդակցական խնդրի լուծման հետ:

2.2. Երկրորդ ենթափուլի նպատակն է նախապատրաստել
աշակերտներին բուն հաղորդակցական գործունեության ծավալ-
մանը՝ ձևավորելով համապատասխան կարողություններ և հմտու-
թյուններ: Այս ենթափուլում ենթադրվում է նախկինում ձևավորված
խոսքային կարողությունների համեմատաբար ազատ և բավակա-
նին ճկուն կիրառում համապատասխան, այդ թվում՝ նաև նոր իրա-
դրություններում, ուսումնական ծրագրով նախատեսված թեմա-

Երի շրջանակներում: Աշակերտները ձեռք են բերում խոսքային կարողություններ՝ արտահայտելով իրենց վերաբերմունքը այս կամ այն երևույթի նկատմամբ: Այս մակարդակում իրադրությունները, թեմաներն ու ռեպլիկները պետք է ընտրվեն հաղորդակցական խնդիրներին համապատասխան:

Օրինակ, եթե անհրաժեշտ է

1. Ճշտել որևէ փաստ.

- Je lis un livre - Ես գիրք եմ կարդում:
- Est-il intéressant? - Չետաքրքի՞ր գիրք է:

2. Հաղորդել որևէ փաստ և ճշտել այն.

- J'ai un nouvel ordinateur. - Ես նոր համակարգիչ ունեմ:
- C'est vrai? Est-ce qu'il y a des jeux dans ton ordinateur? - Իրո՞ք, իսկ խաղեր կա՞նք քո համակարգչում:

3. Համաձայնություն/անհամաձայնություն արտահայտել առաջարկին.

- Peux-tu me donner tes crayons de couleur ? - Կարո՞ւղ ես տալ ինձ քո գունավոր մատիտները:
- Pourquoi pas? Quelles couleurs veux-tu? - Ինչո՞ւ չէ: Ո՞ր գույներն ես ուզում:

4. Հաղորդում և վերաբերմունքի արտահայտում.

- Je viens nager avec vous. - Ես գալիս եմ ձեզ հետ լողալու:
- Fort bien! - Շատ լավ:

Երկխոսության կարողություններն ու հմտությունները պետք է ձևավորվեն արդեն յուրացված ռեպլիկներն ու երկխոսական միասնությունները *նոր իրադրություններում* գործածելով: Այս փուլում կարելի է աշխատանք կազմակերպել ընդարձակ նմուշ-երկխոսություններով դրանք կառուցելով արդեն յուրացված ռեպլիկների հիման վրա: Նախորդ փուլերում կատարված աշխատանքներն ի վերջո համգեցնում են համեմատաբար ազատ մտքերի փոխանակման:

Երկխոսության ուսուցման համար այնուհետև պետք է ստեղծել համապատասխան **հաղորդակցական իրադրություններ**, որոնք խթանում են երկխոսությունը, սովորողների փոխներգործությունը և խոսքային մտադրությունների իրականացումը:

Այսպիսով, երկխոսության կարողությունները նախապատ-
րաստող վարժությունները պետք է հնարավորինս **իրադրային**
բնույթ ունենան: Երկխոսության զարգացման նպատակով կատար-
վող խոսքային վարժություններն ապահովում են կոնկրետ **խոս-
քային իրադրության մեջ** արագ և ճիշտ կողմնորոշվելու, տվյալ
իրադրությանը համապատասխան խոսքային ձևեր գտնելու և
դրանցով մտքեր արտահայտելու ու փոխանակելու կարողություն-
ները: Դրան նպաստում են նաև ուսումնական հրահանգները,
որոնք նույնպես պետք է խոսքային ուղղվածություն ունենան:

Առանձնացնենք *հաղորդակցական իրադրության* ստեղծման
մի քանի ձև.

- *Պատրաստի երկխոսության նմուշի ներկայացում.* այստեղ
կարող է տրված լինել ուղղակի խոսք կամ զրույցի բովանդակու-
թյունը: Ըստ այդմ աշակերտները պետք է վերարտադրեն գործող
անձանց խոսքը, ներկայացնելով նրանց միջև կայացած զրույցը:
Կարելի է առաջարկել նաև անձնավորել տեքստում եղած առար-
կաներն ու կենդանիներին և «խոսել» նրանց անունից:

- *Իրադրության ներկայացում զննական միջոցներով (նկար,
դիաֆիլմ, կինոնկար, ծայնագրություն և այլն),* որտեղ կարևոր է
գործող անձանց դերում հանդես գալը, նրանց անունից խոսելը և
ոչ թե նկարագրելը այն, ինչ երևում է նկարում: (Օրինակ՝ ի՞նչ է
տեղի ունեցել մինչև նկարը պատկերելը, ի՞նչ է սպասվում
հետագայում, ինչպե՞ս կվարվեիր ինքդ և այլն):

Նկար 1

• *Չաղորդակցական իրադրության խոսքային նկարագրություն* կամ ներկայացում (օրինակ՝ «Չարևանուհին եկել է ձեր տուն, մայրիկը տանը չէ, ինչպե՞ս կընդունես նրան, կիրավիրես տուն, կբացատրես, որ մայրիկը շուտով կվերադառնա և այլն», կամ «Այսօր Կարենը հիվանդ է, չի եկել դասի: Նա զանգահարել է քեզ՝ տեղեկություններ իմանալու համար: Ինչպե՞ս կպատասխանես նրա հարցերին»):

• *Բնական, կյանքին մոտ իրադրությունների ստեղծում*, երբ երեխաները մտքեր են փոխանակում, բանավիճում այս կամ այն երևույթի շուրջ, հայտնում են սեփական կարծիք: Օրինակ՝

- *As- tu vu le film “Chrek-3” ?* - «Շրեկ-3» մուլտֆիլմը դիտեցի՞ր:
 - *Oui, il est très bon. Et toi ?* - Այո, այն շատ լավն է: Իսկ դո՞ւ:

Բնական իրադրություններ ստեղծելու համար կարելի է դասն անցկացնել նաև դասարանից դուրս, ասենք՝ դպրոցի բակում, այգում, ճաշարանում: Դրանք այն բնական գործոններն են, որոնք խթանում են խոսքային գործողությունը և աստիճանաբար նպաստում են երկխոսության նյութի բարդացմանը:

- <i>Que savez- vous de la Miss Europe ?</i>	- <i>Ի՞նչ գիտեք Եվրոպայի գեղեցկուհու մասին:</i>
- <i>Elle est Arménienne.</i>	- <i>Նա հայուհի է:</i>
- <i>Vraiment, elle est jolie, n’est- ce pas?</i>	- <i>Իրոք, նա գեղեցիկ է, այնպես չէ՞:</i>
- <i>Très jolie. Elle a un beau sourire.</i>	- <i>Շատ գեղեցիկ է: Նա գեղեցիկ ժպիտ ունի:</i>

Եվ այսպես, եթե սկզբնական փուլում սովորողը կարող էր միայն իր համաձայնությունը/անհամաձայնությունը արտահայտել, ապա այժմ կարող է պատճառաբանել, սեփական կարծիք հայտնել, խթանել ընկերոջ խոսքը, նրան մղել խոսելու: Եթե սկզբում իր խոսքում միայն պարզ նախադասություններ էր օգտագործում, ապա այժմ կարող է նաև համադասական և ստորադասական նախադասություններ օգտագործել:

- <i>Je vais à la piscine. Tu viens avec moi?</i>	- <i>Գնում եմ լողավազան, զա՞լիս ես ինձ հետ:</i>
- <i>Je ne peux pas, parce que je suis malade.</i>	- <i>Չեմ կարող, որովհետև հիվանդ եմ:</i>

Կամ մեկ այլ օրինակ.

- *Donne- moi ton stylo, s- t- p !*

- *Տուր ինձ քո գրիչը, խնդրում եմ:*

- *Attends un peu, car je n'ai pas fini.*

- *Սպասիր մի փոքր, քանի որ ես չեմ վերջացրել:*

Երկխոսությունների միջոցով սովորողները փորձում են միմյանց ճանաչել, տեղեկատվություն փոխանակել: Դժվարության դեպքում կարելի է աշակերտներին առաջարկել երկխոսության մի նմուշ և պահանջել, որ դրա հիման վրա կառուցեն իրենց սեփական խոսքը՝ օգտագործելով սեփական ռեպլիկների պաշարը: Այս գործունեությունը սովորողին հնարավորություն կտա հասկանալ այն, ինչ ինքն անում և ասում է, աստիճանաբար զարգացնելով ստեղծագործական մտածողությունը, որն էլ կնպաստի խոսքի զարգացմանը:

Այստեղ պետք է նշել, որ նմուշ երկխոսությունները միակ տարբերակը չեն և զիջել են իրենց տեղը ավելի բնական օրինակներին, որոնք սովորեցնում են տարբերակել, թե **ո՞վ է խոսում, ո՞ւմ հետ է խոսում, ինչի՞ մասին է խոսում, ի՞նչ նպատակով է խոսում, որտե՞ղ և ե՞րբ է խոսում**: Այսպես, երկխոսությունները մշտապես **իրադրությամբ են պայմանավորված** և ըստ բնույթի կարող են լինել *համատեքստով պայմանավորված, խառը, լրացումներով, սխեմայով, պլանավորած* և այլն:

Իսկ այժմ ներկայացնենք յուրաքանչյուր փուլի համար նախատեսված վարժությունների համապատասխան համակարգ:

4.ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՍՎԱՐԳ

Փուլ I. Նախապատրաստական վարժություններ.

Խոսքային գործունեության նախապատրաստական փուլը, ինչպես արդեն նշվեց վերևում, ընդգրկում է երկու ենթափուլ: Սա առանձին խոսքային նմուշների, ռեպլիկների, նրանց կառուցվածքային, իմաստային և գործածության առանձնահատկությունների գիտակցման, ինչպես նաև ամրապնդման փուլն է:

Այս փուլում ընդգրկված են թե՛ ընկալողական (ռեցեպտիվ) և թե՛ վերարտադրողական (պրոդուկտիվ) վարժություններ:

1.1. Առաջին ենթափուլ

ա) Ընկալողական նախապատրաստական վարժություններ

■ Սլաքով միացրու տվյալ վերաբերմունքին համարժեք ռեպլիկները.

1. *ժխտում*

a) *Je ne peux pas.*

2. *ուրախություն*

b) *C'est dommage!*

3. *հաստատում*

c) *Je suis d'accord.*

4. *ափսոսանք*

d) *Oui, je veux bien.*

5. *համաձայնություն*

e) *Quelle joie!*

■ Գտիր տրված հարցերի ճիշտ պատասխանները

- *Qui es-tu ?*

- *Je n'ai pas d'ordi.*

- *Que fais-tu après les leçons?*

- *Je suis un(e) joli(e) garçon/fille.*

- *Aimes-tu jouer à l'ordi ?*

- *J'aide toujours ma mère.*

- *Aides-tu ta maman ?*

- *Après les leçons je joue dans la cour.*

■ Ալիսան գնացել է խանութ գնումներ կատարելու: Կարդա խանութում տեղի ունեցած երկխոսությունը և համապատասխանեցրու աջ ու ձախ սյունակների արտահայտությունները:

- <i>Madame, je veux acheter un T-shirt.</i>
- <i>Tu veux le rouge ou le bleu?</i>
- <i>Donnez-moi le bleu.</i>

1. <i>Օգնություն առաջարկել</i>
2. <i>Գնումների ցանկություն արտահայտել</i>
3. <i>Ինչ-որ բան առաջարկել</i>

- <i>Voilà le bleu.</i>
- <i>Merci, puis-je l'essayer?</i>
- <i>Oui, bien sûr</i>
- <i>Et c'est combien?</i>
- <i>Deux euros.</i>
- <i>J'ai juste deux euros, merci madame.</i>
- <i>Merci pour l'achat.</i>

4. <i>Գինը հարցնել</i>
5. <i>Տվյալներ գնի մասին</i>
6. <i>Վճռել գնել</i>
7. <i>Շնորհակալություն հայտնել</i>
8. <i>Հագուստը խնդրել փորձել</i>
9. <i>Խնդրանքի կատարում</i>
10. <i>Հաստատում</i>

■ Կազմիր երկխոսություն՝ միացնելով հարցերն ու պատասխանները:

- Tu nages chaque jour? Je nage dans la piscine.
- Ta maman joue au football? Oui, elle fait du sport.
- Où nages-tu? - Non, elle ne joue pas au football.
- Ta cousine fait du sport? - Je ne nage pas chaque jour.

բ) Վերարտադրողական (պրոդուկտիվ) նախապատրաստական վարժություններ

❖ **Ընդօրինակում**

■ Արձագանքի՞ր կամ հաստատի՞ր ասվածը:

- *Aujourd'hui après les leçons nous allons travailler dans le jardin de l'école.*
- *Այսօր դասերից հետո աշխատելու ենք դպրոցական այգում:*
- *Oui, c'est juste, moi-aussi je vais travailler.* - *Եհ ի՞նչ է, ես էլ եմ աշխատելու:*
- *Et Tigran?* - *Իսկ Տիգրանը:*
- *Oui, lui-aussi.* - *Այո, նա նույնպես:*

■ Խոսի՞ր դասընկերոջդ հետ՝ օգտագործելով **“aussi”** մակբայը.

- *J'aime beaucoup ma maman.* - *Ես շատ եմ սիրում իմ մայրիկին:*
- *Moi aussi, j'aime beaucoup ma maman.* - *Ես նույնպես շատ եմ սիրում մայրիկիս:*

- *Non, je ne viens pas chez vous.*

❖ **Լրացում**

■ Լրացրու երկխոսությունը՝ օգտագործելով *manger* բայի թեքված ձևերը (*mange, mangez, manges, mangeons*).

- Que - tu?

- Je du chocolat et du gâteau. Et vous? Que....
..... - vous ?

- Nous de la soupe et des légumes.

գ) Իրադրային նախապատրաստական վարժություններ

❖ **Տվյալ իրադրության հիման վրա նախադասությունների կառուցում**

■ Հայերեն մի նախադասություն է ասվում, որի ֆրանսերեն տարբերակի բառերը աշակերտներին են տրվում խառը հաջորդականությամբ: Առաջարկվում է վերականգնել ճիշտ հաջորդականությունը: Օրինակ.

Հայրիկը գնում է աշխատանքի: va, Papa, travail, au.

Կարենը հիվանդ է: malade, Karène, est.

■ Աշակերտներին տրվում է մեկ բառ: Առաջարկվում է սկզբից և վերջից բառեր ավելացնելով՝ կազմել փոքրիկ պատմություն: Օրինակ՝ «Սո cadeau» բառով կարող է ստացվել այսպիսի պատմություն.

Un cadeau

Papa apporte un cadeau.

Papa apporte un cadeau à mon anniversaire.

Le soir papa apporte un cadeau à mon anniversaire.

Այսպես կրկնելով բառերն ու նախադասությունները՝ հղկվում է արտասանությունը, սովորողները մտածում են նոր բառերի կիրառման և նոր նախադասությունների ճիշտ կառուցման մասին, ինչպես նաև մտապահում են նմուշները:

■ Աշակերտները կարդում են որևէ տեքստ, այնուհետև տրվում է նույն տեքստը՝ նախադասությունների խառը հաջորդականությամբ: Դասարանը բաժանվում է խմբերի, որոնց հանձնարավում է դասավորել նախադասությունները՝ ըստ իմաստի և տրամաբանության, արագ և ճիշտ: Օրինակ.

La pêche

Aujourd'hui ils sont très contents: ils ont pêché trois poissons. En vacances ils aiment pêcher à la ligne. Paul a un poisson de 500 grammes. Paul, Maxime et Gérard sont des amis. Ils ont fait une bonne soupe de poisson.

■ Ընկերների քեզ հյուր են գալու, անհրաժեշտ է մայրիկին օգնել նրբաբլիթներ (crêpes) պատրաստել: Ահա անհրաժեշտ խոհանոցային իրերն ու նթերքները.

Նկար 2

(Situations..., 1994, p. 45)

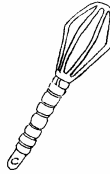
Հարցրո՛ւ, թե ինչ պետք է անել: Ահա համապատասխան գործողություն արտահայտող բառերի խումբը, ընտրի՛ր.

prendre, mettre, ajouter, casser, verser, mélanger, faire cuire dans le four

Recette pour 15 à 20 crêpes

Նկար 3

A

Que faut-il pour fabriquer des crêpes?
Il faut...

(Situations..., 1994, p. 80)

■ Հարցրու ընկերոջդ, թե ո՞ւր ուրտե՞լ է:

Նկար 4

(Kouligina A., Kirianova M., 1998, p.55).

Armand: Salut, Nicolas!
Nicolas: Salut, Armand. Où - tu?
Armand: Je..... près de l'école.
Nicolas: Où..... Valérie?
Armand: Valérie..... à l'école.

.....

- Ասա, թե ինչ են անում երեխաները
- Lucie...
- Jean, Denis et Louis...
- Jeanne et Denise...
- Martin

Նկար 5

(Kouligina A., Kirianova M., 1998, p.56)

Իսկ այժմ հարցեր տուր ընկերներիդ՝ օգտագործելով **Qui...?**, **Que.....?**, **Où...?**, **Comment.....?**, **Quand.....?** հարցական բառերը:

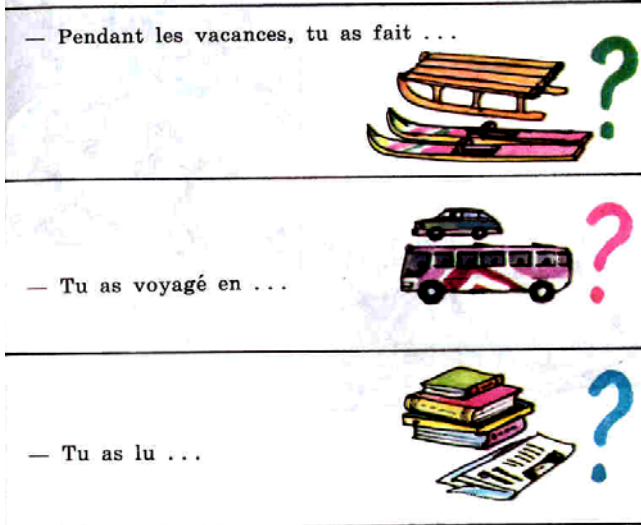
1.2. Երկրորդ ենթափուլ

Սա վարժանքի, երկխոսական միասնությունների ամրապնդման և հմտությունների ձևավորման փուլն է, որի արդյունքում տեղի է ունենում խոսքային նմուշների օգտագործման ավտոմատացում:

Ահա մի քանի առաջադրանք այդ ենթափուլի համար:

■ Ասա ընկերոջդ, թե ձմեռային արձակուրդների ժամանակ ինչ էիր անում, և հարցրու, թե ինչով էր ինքը զբաղվում:

Նկար 6

(Kouligina A., Kirianova M., 1998, p.121)

■ Երբ դու ինչ-որ նոր իր ես տեսնում, այն կարող քեզ դուր գալ կամ չգալ, դրա համար դու կարող ես օգտագործել հետևյալ արտահայտությունները.

Երբ դուր է գալիս:

C'est sympa!

C'est chouette!

Երբ շատ է դուր գալիս:

C'est très joli(e)!

C'est très beau(belle)!

C'est super!

Երբ դուր չի գալիս:

Cela ne me plaît pas!

C'est horrible!

Երբ համակարծիք ես ընկերոջդ հետ օգտագործում ես

- Moi-aussi, je pense ainsi. «Ես էլ եմ այդպես մտածում» արտահայտությունը:

■ Ընկերդ ասում է, որ նոր մագնիսոֆոն ունի

J'ai un nouveau magnéto.

և հարցնում է թե արդյոք այն քեզ դուր է գալիս:

Te plaît-il?

Դու պատասխանում ես, որ այն քեզ դուր է գալիս:

Ընկերդ միևնույն կարծիքին է:

■ Մերին և Նանան խոսում են իրենց ընկերուհու նոր պայուսակի մասին.

Մերին ասում է, որ էլենը նոր պայուսակ ունի

Նանան ասում է, որ տեսել է այն:

Մերին հարցնում է, թե արդյոք պայուսակը մեծ է:

Նանան գտնում է, որ այն մեծ չէ:

Մերին էլ է այդպես մտածում:

■ Լրացրո՛ւ երկխոսությունում բաց թողնված ռեպլիկները.

- *As-tu un nouveau vélo?*:

-

- *Te plaît-il ?*

-

- *Il me plaît aussi..*

■ Ընկերոջդ հետ հարցազրույց վարիր իր մասին (ի՞նչ է անունը, քանի՞ տարեկան է, որտե՞ղ է ապրում և այլն), ապա քո իմացած տեղեկությունների հիման վրա ներկայացրու նրան մյուսներին, խոսիր նրա մասին:

1. *Comment s'appelle-t-il?*

2. *Quel âge a-t-il?*
3. *Où est-ce qu'il vit?*
4. *Quel sport fait-il?*
5. *Combien de personnes y a-t-il dans sa famille?*
6. *Que font ses parents?*
7. *Qu'est-ce qu'il aime/n'aime pas/ou il déteste/*

■ Կազմիր երկխոսություն՝ լսելով ուսուցչի ցուցումները.

Ա1 – *Bonjour Aline, où vas- tu ?*

Ու – Ասա, որ գնում ես տուն/ դպրոց կամ կենդանաբանական այգի/:

Ա2 – պատասխանում է առաջին դեմքով.

- *Je vais à la maison / à l'école, au zoo/.*

Ու – Ասա, որ Կարենը նույնպես գնում է կենդանաբանական այգի:

Ա1 – *Karène aussi va au zoo.*

և հարցնում է

- *Aimes- tu les animaux?*

Ու – Պատասխանիր դրական և ասա, որ շնիկ ունես:

Ա2 – *Oui, j'aime beaucoup les animaux et j'ai un chien.*

■ Օգտագործելով *petit, grand, manger, un os, parler* բառերը պատմիր շնիկիդ մասին:

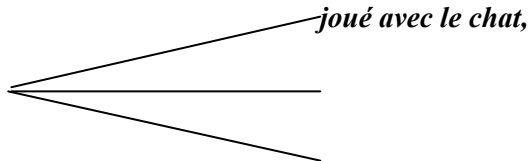
■ «Ջրուցի՜ր» շնիկիդ հետ, եթե շնիկդ խոսել իմանար, ի՞նչ կասեիր նրան:

ex: Comment ça va? Que veux- tu?

■ Ընկերդ ուզում է իմանալ, թե ինչ ես արել երեկ: Դու ունես պատասխանների հետևյալ տարբերակները. *écouter la musique, regarder les dessins animés, jouer avec le chat, promener le chien.*

Փորձիր պատասխանել: Կարող ես ավելացնել նաև սեփական տարբերակներդ:

Hier j'ai.....

Փուլ II. Խոսքային և հաղորդակցական կարողությունները զարգացնող վարժություններ

2.1. Առաջին ենթափուլ. Խոսքային վարժություններ

Ինչպես նշում են մեթոդիստները, նախապատրաստական և խոսքային վարժությունների միջև դժվար է հստակ սահմաններ դնել (Бухбиндер В.Д., 1986, Колкер Л.М., 2000 և այլն): Այստեղ աշակերտները տարբեր հաղորդակցական իրադրություններում պետք է ճիշտ և արագ արձագանքեն հաղորդակցական իրադրությանը, գտնեն համապատասխան ռեպլիկներ կոնկրետ բովանդակություն արտահայտելու համար՝ լուծելով ամենատարբեր հաղորդակցական խնդիրներ՝ ըստ տվյալ խոսքային մտադրության: Խոսքային վարժություններ կատարելիս աշակերտների ուշադրությունն ուղղված է հիմնականում երկխոսության բովանդակության վրա:

Ինչպես նշվեց վերևում, այս ենթափուլում անհրաժեշտության դեպքում հաղորդակցական նպատակն առաջադրում է ուսուցիչը, իսկ ռեպլիկները, տրված իրադրությանը համապատասխան, աշակերտներն են ընտրում: Աշակերտներն աստիճանաբար յուրացնում են երկխոսության տարրերը: Ստորև ներկայացնում ենք տվյալ ենթափուլի համար ընտրված առաջադրանքների շարք:

■ Լսեք երկխոսությունը և ասեք, թե ինչի մասին են խոսում երկու ընկերները. (երկու աշակերտ կարող են ներկայացնել այն)

Gérard- Salut, Marie. Tu as bien passé ce dimanche?

Marie - Oui, je suis allée au concert. Et toi ?

Gérard- Je suis resté chez moi.

Marie – Qu’est-ce qu’il y avait hier à la télé ?

Gérard- Je n’ ai pas regardé la télé.

Marie – Alors, tu as passé le soir avec les copains ?

Gérard - Non, je n’ai pas vu mes copains.

Marie – Alors, tu écoutais la musique ?

Gérard – Non, pas ça.

Marie - Qu’est-ce que tu as fait alors ?

Gérard – J’ ai joué à l’ ordi.

Այնուհետև երեխաները երկխոսության թեմային առնչվող հարցեր են տալիս միմյանց (տվյալ դեպքում դա կարող է լինել անցած հանգստյան օրվա մասին):

- Ընկերդ ուզում է իմանալ, թե որ ժամին ինչով ես զբաղված: Ինչպե՞ս կպատասխանես.

Նկար 6

Quelle heure est-il?	
 <p>Il est une heure.</p>	<p>Où es-tu? Que fais-tu?</p>
 <p>Il est une heure et demie.</p>	
 <p>Il est une heure dix.</p>	<p>Où êtes-vous? Que faites-vous?</p>
 <p>Il est une heure et quart.</p>	
 <p>Il est deux heures moins dix.</p>	

- Այժմ նույնը հարցրու ընկերոջդ:

■ Եկեք խոսենք նոր գնած իրերի մասին: Ժաննան նոր վերարկու է գնել և ցույց է տալիս ընկերուհուն՝ Սյուզանին.

Jeanne: - *Regarde, j'ai un nouveau manteau!*
Suzanne: - *Oh, c'est très beau!*
Jeanne: - *Il te plaît?*
Suzanne: - *Oh, c'est magnifique!*
Jeanne: - *Moi-aussi, je pense ainsi.*
Suzanne: - *Puis-je l'essayer?*
Jeanne: - *Mais bien sûr!*
J'adore

■ Ձույզերով աշխատանք: Ձրուցի՛ր ընկերոջդ հետ նրա ընտանիքի մասին, հարցեր տուր՝ հնարավորինս շատ տեղեկատվություն իմանալու նպատակով և պատասխանիր նրա նմանատիպ հարցերին: Այնուհետև յուրաքանչյուրդ պետք է դասարանին ներկայացնեք ձեր ընկերոջ ընտանիքը: Ահա հնարավոր մի քանի հարց, կարող ես ինքդ էլ հարցեր ավելացնել.

- *Combien êtes-vous dans la famille?*
 - *Quel âge a . . . ?*
 - *Que fait ta/ton maman/papa . . . ?*

■ Տրված տարբերակներից ընտրիր, թե ինչն ես սիրում (չես սիրում, դուր է գալիս, դուր չի գալիս) և հիմնավորիր:

<i>J' aime</i>	<i>la moto, la télé, l'ordinateur</i>
<i>J' aime beaucoup</i>	<i>le bruit</i>
<i>Je préfère</i>	<i>mes amis, mon frère</i>
<i>Je n'aime pas</i>	<i>mes parents, mon école</i>
<i>Ça me plaît</i>	<i>le chocolat, les jus</i>
<i>Ça ne me plaît pas</i>	<i>la pluie, la chaleur</i>
	<i>la soupe, le poisson</i>

■ Ներկայացի՛ր և ներկայացրո՛ւ քո ընտանիքը: Խոսի՛ր/գրի՛ր

- քո ճաշակի,

- հարազատներիդ ծննդյան օրերի,

- ծնողներիդ մասնագիտության մասին:

■ Հարցազրույց վարիր ընկերոջ/ուհուդ հետ.

- նրա ազատ ժամանակի,
- նրա սիրած զբաղմունքի,
- նրա հանգստյան օրվա մասին:

Քեզ կօգնեն հետևյալ բառերն ու բառակապակցությունները.
s'intéresser, préférer, le cinéma, l'ordinateur, le sport, la télévision, la lecture, sortir avec les copains:

■ Պատկերացրու, որ մայրիկը պատրաստ է քեզ շնիկ նվիրել, եթե դու նրա խնամքի հոգսը վերցնես քեզ վրա: Ասա, թե ինչ կարող ես անել:

- մաքրել շնիկի բունը
- կերակրել նրան
- շնիկին ջուր տալ
- օգնել մայրիկին բնակարանը հավաքել
(*un grand os, fais la chambre, donne de l'eau*).

2.2. Երկրորդ ենթափուլ. բուն հաղորդակցական կարողությունների զարգացման վարժություններ

Ինչպես նշվեց վերևում, այս ենթափուլը ենթադրում է ձևավորված խոսքային կարողությունների համեմատաբար ազատ և ճկուն կիրառում նոր իրադրություններում և ուսումնական ծրագրով նախատեսված թեմաների շրջանակներում:

Այս վարժությունները նպաստում են բնական հաղորդակցմանը մոտ պայմաններում սովորողների հաղորդակցական կարո-

դրությունների զարգացմանը (Гальскова Н.И., Гез Н.Д., 2004, с.212): Այս փուլում աշակերտը ազատ է իր գործողություններում: Նա երկխոսություն է վարում ինքնուրույն և ինքն է ընտրում խոսքային նմուշներն ու ռեպլիկները, այն միջոցները, որոնք անհրաժեշտ են իրեն տեղեկատվություն տալու և ստանալու համար:

Ստորև ներկայացնում ենք տվյալ ենթափուլի համար ընտրված առաջադրանքների շարք:

Թեմատիկ երկխոսություններ

■ Մտտենում է դիմակահանդեսի օրը, ընտրիր որևէ հագուստ և ասա, թե ինչն է ես այն ընտրել:

Նկար 7

Je vais aller au carnaval. Je dis quel costume je vais mettre.
le costume de princesse

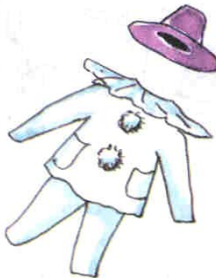
le costume de pirate

le costume du Chat botté

le costume d'Arléquin

le costume de Pierrot

le costume
du Petit Chaperon Rouge

Je demande à mes copains quels costumes ils vont mettre.

(Kouligina A., Kirianova M., 1998, p.168)

■ Իսկ այժմ հարցրու դասընկերոջդ, թե նա ի՞նչ հագուստ է ընտրում և ի՞նչո՞ւ:

● Երկխոսություն վարիր ընկերոջդ հետ՝ պայմանով, որ ոչ մի ժխտական բառ չօգտագործես: Պետք է կարողանաս զրույցը վարել՝ շրջանցելով այդ բառերը: Օրինակ՝

- Viens-tu jouer dans la cour ?

- Գալի՞ս ես բակում խաղալու:

- Mais je dois finir mes leçons.

- Բայց ես պետք է դասերս ավարտեմ:

կամ

- Allons manger à la cantine ?

- Գնա՞նք բուֆետ:

- Merci, j'ai déjà mangé.

- Շնորհակալություն, ես արդեն կերել եմ:

■ Կազմիր երկխոսության շղթա. զրույց հեռախոսով՝ օգտվելով տրված գծապատկերից:

Երկխոսության շրթա 1

Հեռախոսով
երկխոսության
սկիզբը

		Allô
A. Bonjour, c'est...	... toi Jules ... 535455	?

B. Non, c'est...	... 636465 ... 424244
-------------------------	--------------------------

Ներողություն
խնդրել սխալվելու
համար

A. Pardon, je me suis trompé.

Հեռախոսին մոտենալ

B. Oui, c'est...	...535455 ...Mr.Grégoire
-------------------------	-----------------------------

A. Bonjour, ici Michel !

Մեկին կանչել
հեռախոսի մոտ

A. Puis-je parler à...	...Jules ...Mr. Mathieu, s.v.p.	?
-------------------------------	------------------------------------	---

Պահանջվող մարդը
տեղում չէ

B. Pardon,	mais il n'est pas là. il ne peut pas vous parler.
-------------------	--

հարցնել, թե ինչ է
անում

A. Et que fait-il ?

խոսակցին խնդրել սպասել

B. Une minute, s.v.p.

Il	joue au football. est occupé.
----	----------------------------------

հարցնել, թե կարելի
է նորից զանգել

A. Puis-je appeler encore une fois ?

B. Pourquoi pas?

շնորհակալություն
հայտնել

A. Merci, vous êtes très gentil !
--

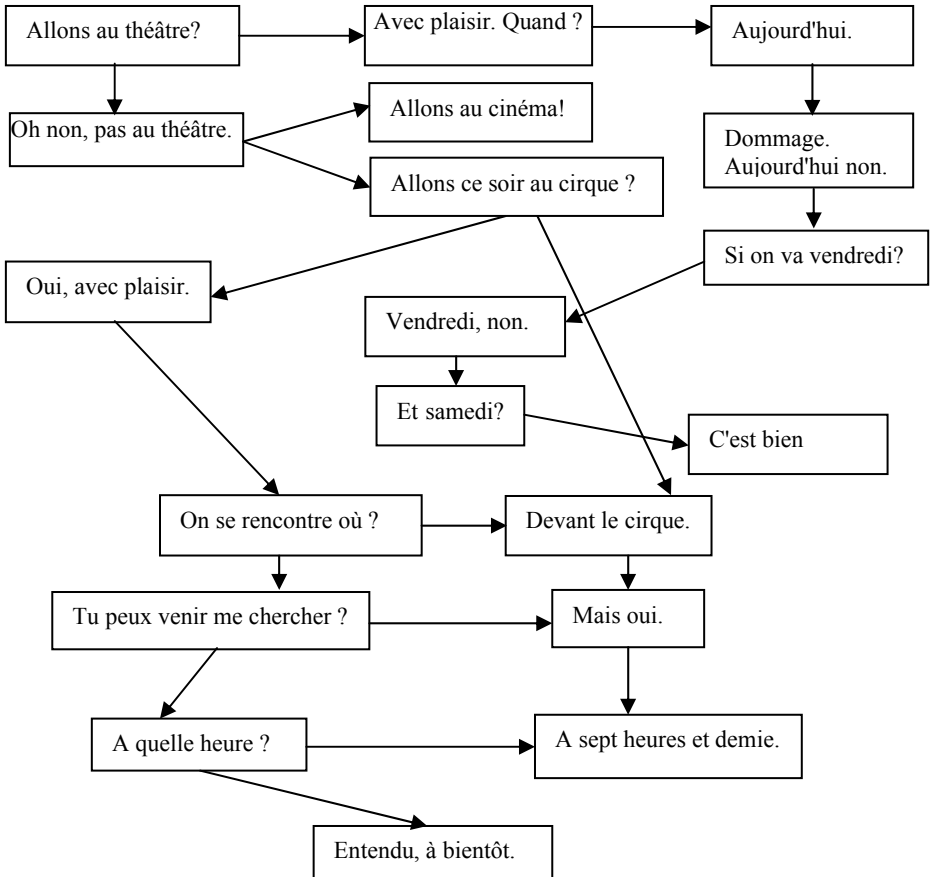
(Sheils J., 1996, p.160)

■ Աշխատանք զույգերով: Ընկերոջդ հրավիրիր թատրոն, կինո կամ կրկես: Կազմիր երկխոսություններ՝ օգտվելով երկխոսությունների հնարավոր տարբերակները ցույց տվող այս գծապատկերից կամ օգտագործիր այլ ռեպլիկներ: Ընկերոջդ հետ խաղարկիր երկխոսությունը:

Գծապատկեր 3

Ընդլայնված երկխոսության շղթա 2

Quand on se voit ?

(Sheils J., 1996, p. 161)

■ Նախապատրաստվեք և դասարանում զրուցեք «հեռուստատեսություն» (մենք և հեռուստացույցը) թեմայի շուրջ: Նախապատրաստվելիս կարող եք օգտվել ռեպլիկների տրված աղյուսակից:

Tu regardes souvent la télé ?	Oui, je regarde souvent, c'est bien.	
La télé est une perte de temps. J'aime regarder la télé.	Oui, je regarde surtout	les sports. les histoires détectives. les concerts. les dessins animés.
TV	Non, je ne regarde pas.	Je préfère lire des livres.
	Ce n'est pas juste. C'est	intéressant. agréable. Informatif. amusant. mieux qu'aller au cinéma.
	D'accord, mais	il y a d'autres moyens de passer le temps. il n'y a rien d'intéressant. les détectifs ne sont pas intéressants.

Mais non, j'aime regarder la télé.

(Sheils J., 1996, p. 163)

■ Իսկ հիմա ստանձնիր «լրագրողի» կամ «սոցիոլոգի» դեր և հետաքրքրվիր, թե ինչ մարզաձևերով են զբաղվում քո ընկերները և որքանով են առողջ: Տրված հարցաթերթիկի հարցերը տուր առնվազն 5 մարդու և նշիր պատասխանները: Պատասխանի մի քանի տարբերակից ընտրվածի դիմացի վանդակում դիր + նշանը: Յուրաքանչյուր սյունակում բոլոր հարցերին դրական (+) պատասխանները վկայում են հարցվողի քաջ առողջության (1-ին սյունակ), բավարար առողջության (2-րդ սյունակ) կամ վատ առողջության (3-րդ սյունակ) մասին:

- Quel sport fais-tu?			
- Es-tu malade... ?	... jamais	... quelquefois	...souvent
- Dors-tu ?	...bien	...mal	...très mal
- Combien d'heures dors-tu?	... 9 heures	... 7 heures	... 5-6 heures
- Tu te réveilles ... ?	.. en forme	...fatigué	...très fatigué
- Tu manges ?	...normalement	...pas beaucoup	... beaucoup
Résultats	très bonne santé	pas mauvaise santé	mauvaise santé

Դերային խաղերը պետք է դառնան ուսումնական գործընթացի բաղկացուցիչ մասը, քանի որ դրանք խթանում են երեխաների ուսումնական դրդապատճառները: Դերային խաղերի հաճախակի և հետևողական կազմակերպումը աշխուժացնում է դասավանդման գործընթացը և մեծացնում արդյունավետությունը:

Դերային խաղերի իրականացման համար և կարելի է ժամանակ տրամադրել և կարելի է պահանջել անմիջապես իրականացնել:

Դերային խաղերով աշխատանքը նպատակահարմար է սկսել համառոտ, կարճատև առաջադրանքներից՝ տալով մանրամասն ցուցումներ, որոնք խթանում են երեխաներին. հարցնել միմյանց անունը, բնակության վայրը, ազգակցական կապերը: Այսպես օրինակ.

■ Ծնողներիդ հետ մեկնում ես Փարիզ և ինքնաթիռում հանդիպում ես մի տղայի, որն ապրում է Փարիզում: Ծանոթացի՞ր նրա հետ:

Ահա ենթադրվող երկխոսության մի տարբերակ:

- Quel est ton nom?	- Ի՞նչ է քո անունը:
- Aram.	- Արամ:
- Quel âge as-tu?	- Քանի՞ տարեկան ես:
- J'ai 9 ans.	- Ես ինը տարեկան եմ:
- Aimes-tu le sport ?	- Սպորտ սիրո՞ւմ ես:
- Oui, j'aime beaucoup.	- Այո, շատ եմ սիրում:

Կամ

- Où habites- tu?
- J'habite Paris, derrière l'Opéra.

- Որտե՞ղ ես բնակվում:
- Ես ապրում եմ Փարիզում, օպերայի հետևում:

Կարող ես նաև երկխոսության սեփական տարբերակ նմանօ՛ել:

- Ընկերների քեզ հյուր եմ եկել: Ներկայացրու ձեր բնակարանը կամ քո սենյակը նրանց:

Նկար 9

(Amirian K.A. Bon Voyage, 1997, p.9)

Պատասխանիր նրանց հարցերին. ի՞նչը որտե՞ղ է գտնվում:

- Où est-ce que tu fais tes leçons?
- Où sont tes livres?

■ **«Համառ Չիկարելի»:** Աշակերտներին առաջարկվում է հերթով ստանձնել «Համառ Չիկարելի» դերը՝ ժխտելով, մերժելով ընկերների բոլոր առաջարկները, ժխտական պատասխանելով բոլոր հարցերին: Օրինակ՝

- Aimes-tu la musique? - Non, je n'aime pas la musique.
- Manges-tu le matin? - Non, je ne mange pas le matin.
- Où est ton livre de français? - Je ne sais pas.
- Viens jouer avec nous. - Je ne veux pas.
- Chantes-tu des chansons françaises? - Non, je ne peux pas chanter.
- Est-ce ton képi? - Ce n'est pas mon képi.

■ **«Ինչուիկ»:** Աշակերտներին առաջարկվում է հերթով ստանձնել «Ինչուիկ» դերը՝ ամենաբազմազան հարցեր տալով ընկերներին, որոնք հերթով պետք է պատասխանեն դրանց: Օրինակ՝

- Pourquoi est-ce que tu ne manges pas de glace?	- Parce que je suis malade.
- Pourquoi est-ce que tu n'écris pas cet exercice?	- Parce que je n'ai pas de stylo.
- Pourquoi est-ce que tu n'aimes pas l'automne?	- Parce qu'il fait mauvais, il pleut souvent.
- Pourquoi est-ce que tu n'écoutes pas la leçon?	- Parce qu'elle n'est pas intéressante.

■ **Ma ville natale** (Իմ հայրենի քաղաքը)

Մենք «հյուրեր» ունենք Ֆրանսիայից: Դասարանը բաժանվում է 3 խմբի՝ «զբոսաշրջիկներ», «ուղեկցորդներ» և «դիտորդներ»: Ջրույցը տեղի է ունենում զբոսաշրջիկների և ուղեկցորդների միջև (ծեռքներից, ասենք՝ Երևանի տեսարժան վայրերի նկարներ): Դիտորդները պետք է լսեն և տան իրենց գնահատականները: Այնուհետև կարելի է դերերով փոխվել:

■ **Au supermarché** (Հանրախանութում)

Դասարանում ստեղծվում է «հանրախանութ»՝ իր տարբեր բաժիններով: (Կարելի է նախապես բերել տարբեր առարկաներ և խմբավորել): Ամեն մեկին տրվում է որոշակի դեր՝ գնորդի, վաճառողի, գանձապահի և այլն: Եվ նա պետք է կարողանա հանդես գալ

տվյալ իրադրությունում այդ դերով: Հետագայում կարելի է դերերով փոխվել:

Պետք չէ սովորողից միանգամից անթերի նախադասություններ կամ խոսք ակընկալել: Նրա խոսքը կարող է երկարել, քանի որ մտքերը ուղեղում թարգմանվում են մայրենի լեզվից ուսուցանվող լեզվով, հետո նոր հնչում, արտաբերվում: Խոսքում գերիշխում են որոշակի բառեր ու արտահայտություններ, ինչպես՝

Bon – լավ, hein – հը, quoi? – ի՞նչ, je veux dire - ուզում եմ ասել, comment dirai- je ? - ինչպես ասեմ (La Communication 1996, p.148):

Հարկ է նշել, որ դերային խաղերը նպատակաուղղված են նաև հասարակական-դերային վարքի ձևավորմանը, որը հատուկ է ցանկացած լեզվով հաղորդակցմանը:

Այսպիսով «դասավանդել նշանակում է նաև հաղորդակցվել, հարաբերվել երեխաների հետ, դեկավարել խումբը, զարգացնել միմյանց լսելու, հանդուրժելու, նաև սեփական կարծիքը հայտնելու կարողությունը» (Christophe Carré, 1998, p.71): Ուսուցման գործընթացում անհրաժեշտ է ուսուցիչ-աշակերտ, աշակերտ-աշակերտ հարաբերությունների վերանայումը, սովորողի ինքնուրույնության և ինքնուրույն մտածողության զարգացումը, ինչպես նաև փոխներգործումն մեթոդների կիրառումը: Իսկ այս ամենը նպաստում են միջանձնային շփումների զարգացմանը և խոչընդոտում անհատի մեկուսացումը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Աստվածատրյան Մ.Գ., Օտար լեզուների դասավանդման մեթոդիկա, Լույս, Երևան, 1985
2. Հանրակրթության պետական Կրթակարգ: Միջնակարգ կրթության պետական չափորոշիչ, ՀՀ ԿԳՆ, Կրթական ծրագրերի կենտրոն, Անտարես, 2004թ
3. Հանրակրթական դպրոցների օտար լեզուների առարկայական ծրագրեր (3-10 դասարաններ), Լույս, Երևան, 2004
4. Հանրակրթական դպրոցի առարկայական չափորոշիչ և ծրագիր, Ֆրանսերեն լեզու, Երևան, 2007
5. Бим И. Л. Программа общеобразовательных учреждений, Немецкий язык, 5-9 классы, М. Просвещение, 2007
6. Бим И.Л. Модернизация структуры и содержания школьного языкового образования (ИЯ), Иностранные языки в школе, N8, 2005
7. Бим И.Л. Теория и практика обучения немецкому языку в средней школе. М., Просвещение, 1988
8. Гальскова Н.И., Гез Н.Д. Теория обучения иностранным языкам. Академия, М., 2004
9. Колкер Я. М., Устинова Е. С., Еналиева Т. М. Практическая методика обучения иностранному языку, 2-е изд-е, Академия, М., 2004, 264 с.
10. Очерки методики обучения устной речи на иностранных языках. Под. ред. В.А. Бухбиндера. Вища школа, Киев, 1980
11. Эльконин Д.Б. Психология игры. М., Педагогика, 1978
12. Beacco J-C, Niveau A1.1 pour le français Référentiel Et Certification (DILF) Pour Les Premiers Acquis En Français, Conseil de l'Europe, Didier, 2005
13. Cadre européen commun de référence pour les langues: apprendre, enseigner, évaluer. Division des Langues Vivantes, Strasbourg. Didier, 2001
14. Carré Ch. Guide de communication à l'usage des enseignants, CRDP de l'Académie de Grenoble, France 1998
15. Coste D., Moore D. Compétence plurilinguale et pluriculturelle, CDCC, 1997
16. Delafont A. Des images à parler, à lire, à écrire –CRDP du Nord Pas-de-Calais 1996

17. Doyé D., Hurrel A. L'enseignement des langues étrangères à l'école primaire, CDCC, 1997
18. Goulier F. Les outils du Conseil de l'Europe en classe de langue, Cadre européen et Portfolio, Didier, 2005
19. Holec H., Little D. Stratégies dans l'apprentissage et l'usage des langues, CDCC, 1996
20. Kouligina A., Kirianova M., Le français c'est super 3, M., Просвещение АО, 1998
21. L'éducation plurilingue en Europe, Conseil de l'Europe, Strasbourg, 2007
22. Language Learning for a New Europe. Report of the Final Conference of the Project. Council for Cultural Cooperation, Education Commette, Strasbourg, 1997
23. Le Cadre européen commun de référence pour les langues(CECR) et l'élaboration de politique linguistique: défis et responsabilités, Strasbourg, 2007
24. Niveau B2 pour le français utilisateur/apprenant, Un REFERENTIEL, par Beacco J-C, Bouquet S., Pourquoi R., Conseil de l'Europe, Didier, 2004
25. Programmes de l'école primaire, CNDP, Paris, 1995
26. Sheils J. La Communication Dans la Classe de Langue. Edition, du Conseil de l'Europe Strasbourg, 1996
27. Situations de documentation écrites et/ou orales à l'usage des maîtres de l'école élémentaire. CNDP de Franche- Comté, 1994
28. van Ek J. Objectifs de l'apprentissage des langues vivantes, volume 1, Strasbourg, Conseil de l'Europe, 1993

Համակարգչային ձևավորումը՝ Վ.Բրյուսովի անվան ԵրՊԼՀ-ի
համակարգչային կենտրոն (ղեկավար՝ դոց. Վ.Վ.Վարդանյան)

Համակարգչային էջավորումը՝ Հ.Մ.Էլչակյան
Ս.Վ.Առաքելյան

Ստորագրված է տպագրության՝ 30.03.09
Հանձնված է տպագրության՝ 08.04.09

Տպաքանակ՝ 200

«Լինգվա» հրատարակչություն
Երևանի Վ.Բրյուսովի անվան պետական լեզվաբանական համալսարան
Հասցեն՝ Երևան, Թումանյան 42
Հեռ.՝ 53-05-52
Web: <http://www.brusov.am>
E-mail: yслу@brusov.am